

Datum van inontvangstneming : 19/09/2018

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-524/18 – 1

Zaak C-524/18

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

10 augustus 2018

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

12 juli 2018

Verzoekende partij:

■■■■■■■■■■ GmbH & Co. KG

Verwerende partij:

Queisser Pharma GmbH & Co. KG

BUNDESGERICHTSHOF (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland)

BESLISSING

[OMISSIS]

in het geding tussen

■■■■■■■■■■ GmbH & Co. KG, [OMISSIS] Karlsruhe,

verzoekster en verzoekster tot „Revision”

[OMISSIS]

en

Queisser Pharma GmbH & Co. KG, [OMISSIS] Flensburg,

NL

verweerster en verweerster in „Revision”,

[OMISSIS]

[Or. 2]

De I. Zivilsenat (Eerste civiele kamer) van het Bundesgerichtshof heeft na de terechtzitting op 1 maart 2018 [OMISSIS]

beslist:

- I. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
- II. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen betreffende de uitlegging van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 20 december 2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen (PB 2006, L 404, blz. 9), zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening (EU) nr. 1047/2012 van de Commissie van 8 november 2012 (PB 2012, L 310, blz. 36), zoals gewijzigd:
 1. Gaat een verwijzing naar algemene, niet-specifieke voordelen op het gebied van de gezondheid reeds „gepaard met” specifieke gezondheidsclaims overeenkomstig de in de artikelen 13 en 14 van verordening (EG) nr. 1924/2006 bedoelde lijsten, in de zin van artikel 10, lid 3, van deze verordening, wanneer de verwijzing en de toegestane claims zich respectievelijk op de voorzijde en op de achterzijde van een verzamelverpakking bevinden en de claims volgens de in het maatschappelijk verkeer geldende opvattingen inhoudelijk weliswaar duidelijk verband houden met de verwijzing maar de verwijzing geen ondubbelzinnige referentie, zoals bijvoorbeeld een asterisk, naar de claims op de achterzijde bevat?
 2. Moeten ook verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 onderbouwd zijn met bewijzen in de zin van artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van deze verordening?

[Or. 3]

Motivering:

- 1 A. Verzoekster produceert en verkoopt in Duitsland onder de benaming „Tebonin®” kruidengeneesmiddelen met extract van ginkgobladeren. Deze geneesmiddelen mogen worden gebruikt voor de symptomatische behandeling van hersengebonden verminderde geestelijke prestaties, waaronder vooral geheugen- en concentratiestoornissen.

- 2 Verweerster verkoopt geneesmiddelen en voedingssupplementen onder de overkoepelende merknaam „Doppelherz®”, waaronder het voedingssupplement „Doppelherz® aktiv Ginkgo + B-Vitamine + Cholin”. Het gaat hierbij om een samengesteld product dat uit in totaal acht ingrediënten bestaat, waaronder choline, zink, extract van ginkgobladeren en de vitaminen B₁ (thiamine), B₂, B₅ (pantotheenzuur) en B₁₂. Verweerster bracht haar product in de hieronder afgebeelde verzamelverpakking in de handel: [Or. 4]

- 3 Op de voorzijde van de verzamelverpakking bevond zich de claim „(B-Vitamine und Zink) für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis [(Vitamine B en zink) voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen]”
- 4 Op de achterzijde van de verzamelverpakking stonden onder meer de volgende claims:

„Regelmatische mentale oefeningen en een gezonde voeding zijn van belang voor het geheugen en het concentratievermogen en om de dagdagelijkse taken te kunnen verrichten. Voor de stofwisseling van hersenen en zenuwen is goede voeding dan ook onontbeerlijk.

De Doppelherz-capsules bevatten 100 mg choline, vitamine B en het sporenelement zink, en 100 mg ginkgo-extract.

Vitamine B₁ en vitamine B₁₂ dragen bij tot een normaal energiemetabolisme, een normale zenuwfunctie en een normale psychische toestand. [Or. 5]

Vitamine B₂ is net als vitamine B₁ van belang voor een normaal energiemetabolisme en voor een normale zenuwfunctie. Voorts draagt zij bij tot de bescherming van cellen tegen oxidatieve stress.

Foliumzuur is ook van belang voor de normale werking van de geest. Daarnaast speelt foliumzuur een rol bij de celdeling.

Pantotheenzuur is bevorderlijk voor een normaal geestelijk prestatievermogen en draagt net zoals foliumzuur en vitamine B₁₂ bij tot de vermindering van vermoeidheid.

Het sporenelement zink is bevorderlijk voor normale cognitieve functies en draagt bij tot de bescherming van cellen tegen oxidatieve stress.

[OMISSIS] [claims inzake choline]

[OMISSIS] [claims betreffende de ginkgoboom]”

5 Volgens verzoekster levert de claim op de voorzijde van de verzamelverpakking

„B-Vitamine und Zink für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis
(„Vitamine B en zink voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen)”

schending op van artikel 3, tweede volzin, onder a), artikel 5, lid 1, onder a), artikel 6, lid 1, en artikel 10, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006 inzake voedings- en gezondheidsclaims voor levensmiddelen [hierna: „verordening (EG) nr. 1924/2006”], evenals van het in het levensmiddelenrecht en in het mededingingsrecht neergelegde algemene verbod van misleiding overeenkomstig § 11, lid 1, LFGB [Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch (Duits wetboek betreffende levensmiddelen, consumptiegoederen en voedermiddelen); hierna: „LFGB”] en § 5, lid 1, UWG [Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (Duitse wet tegen oneerlijke mededinging); hierna: „UWG”].

6 Verzoekster heeft – voor zover dit relevant is voor de procedure in „Revision” en de prejudiciële procedure – met haar vordering onder I 1 a verzocht om verweerster op straffe van dwangmiddelen te verbieden het voedingssupplement „Doppelherz® aktiv Ginkgo + B-Vitamine + Cholin” in het kader van commerciële handelingen aan te prijzen of te laten aanprijzen **[Or. 6]**

„für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis (voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen)”

wanneer dat geschiedt zoals op de hierboven afgebeelde verzamelverpakking. Verzoekster heeft verweerster bovendien verzocht om informatie te verstrekken en om rekening en verantwoording af te leggen (vordering onder III) en heeft tevens verzocht om vaststelling van verweersters schadevergoedingsplicht (vordering onder IV).

- ██████████
- 7 Het Landgericht (rechter in eerste aanleg) heeft de vordering afgewezen. Verzoeksters hoger beroep is zonder succes gebleven[OMISSIS]. Met haar beroep in „Revision”, dat de Senat heeft toegestaan, handhaaft verzoekster haar voornoemde vorderingen.
 - 8 B. Of het beroep in „Revision” slaagt, hangt af van de uitlegging van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006. Alvorens op het beroep in „Revision” te beslissen, dient derhalve de behandeling van de zaak te worden geschorst en het Hof van Justitie van de Europese Unie overeenkomstig artikel 267, eerste alinea, onder b), en derde alinea, VWEU te worden verzocht om een prejudiciële beslissing.
 - 9 I. De appelrechter heeft de vordering tot staking onder I 1 a en de daarmee samenhangende overige vorderingen ongegrond geacht. Ter motivering daarvan heeft hij het volgende verklaard:
 - 10 De claim is niet verboden in de zin van artikel 10, lid 1 of lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006. Het product van verweerster betreft een levensmiddel overeenkomstig artikel 2, lid 1, onder a), van verordening (EG) nr. 1924/2006. Voorts is sprake van een gezondheidsclaim in de zin van artikel 2, lid 2, punt 5, van verordening (EG) nr. 1924/2006.
 - 11 De betwiste claim moet echter worden aangemerkt als een toegestane verwijzing naar een algemeen, niet-specifiek voordeel in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006. De verwijzing is toegestaan omdat zij – op de achterzijde van de verzamelverpakking – gepaard gaat met specifieke gezondheidsclaims **[Or. 7]** die zijn opgenomen in een in artikel 13, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 bedoelde lijst. De op de achterzijde van de verzamelverpakking vermelde claims over vitamines B₁ (thiamine), B₅ (pantotheenzuur) en B₁₂, alsmede over het bestanddeel zink stemmen overeen met claims die zijn opgenomen in de in artikel 13 van verordening (EG) nr. 1924/2006 bedoelde lijsten van toegestane claims.
 - 12 De betwiste claim is evenwel ook toegestaan wanneer men hem als een specifieke gezondheidsclaim in de zin van artikel 10, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006 zou willen indelen. Hij houdt hetzelfde in als de toegestane claims op de in artikel 13, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 bedoelde lijst. Bijgevolg is ook voldaan aan de voorschriften van artikel 10, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006. De met de claim „vitamine B en zink voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen” aangeprezen effecten zijn bovendien overeenkomstig artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006 onderbouwd door algemeen aanvaarde wetenschappelijke bewijzen. Het is niet aangetoond dat het product bij de gebruikte combinatie van werkzame stoffen doeltreffend is maar dat is in de omstandigheden van de onderhavige zaak, gelet op de vergunningsregeling van verordening (EG) nr. 1924/2006, ook niet vereist. De opname van een gezondheidsclaim in de in artikel 13, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006

bedoelde lijst impliceert reeds het bestaan van een wetenschappelijk bewijs. Het bewijs van de doeltreffendheid van een product moet alleen worden geleverd wanneer concrete aanwijzingen voor wisselwerkingen tussen afzonderlijke nutriënten of andere bestanddelen van het levensmiddel bestaan die ertoe leiden dat de in de toegestane claims aangeprezen effecten bij het levensmiddel achterwege blijven.

- 13 Verzoekster kan ook geen aanspraken geldend maken uit hoofde van het levensmiddelenrechtelijke verbod van misleiding overeenkomstig § 11 LFGB of het algemene **[Or. 8]** mededingingsrechtelijke verbod van misleiding overeenkomstig § 5, lid 1, UWG. Wanneer een exploitant van een levensmiddelenbedrijf een overeenkomstig artikel 13 van verordening (EG) nr. 1924/2006 toegestane en wetenschappelijk onderbouwde claim gebruikt, kan hem geen mededingingsverstorend gedrag worden verweten op grond van een inbreuk op deze misleidingsverboden. Op basis van deze beginselen is de betwiste claim niet misleidend daar de aangeprezen effecten uitsluitend verband houden met toegestane claims die zijn opgenomen in de in artikel 1 van de bijlage bij verordening (EU) nr. 432/2012 bedoelde lijst en waarvan alleen al op grond van hun opname in deze lijst in beginsel moet worden aangenomen dat zij wetenschappelijk toereikend zijn onderbouwd.
- 14 II. De betrokken vorderingen kunnen gegrond zijn op § 8, lid 1, § 9, eerste volzin, § 3, lid 1, UWG junctis de rechtsinbreuken overeenkomstig § 3a UWG en § 4, punt 11, UWG (oude versie) junctis de voorschriften van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006. In dit verband rijst de vraag hoe het kenmerk „gepaard gaan met” in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening moet worden begrepen (daarover meer onder B II 1). Voorts moet worden verduidelijkt of de in hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 1924/2006 vervatte voorschriften onder artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van de verordening ook gelden voor verwijzingen in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening (daarover meer onder B II 2).
- 15 1. Voor de gegrondheid van de vorderingen is het vooreerst van belang hoe het kenmerk „gepaard gaan met” in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 moet worden uitgelegd. Deze verduidelijking wordt beoogd met de eerste prejudiciële vraag.
- 16 a) Aan de algemene voorwaarden van mededingingsrechtelijke vorderingen is voldaan. De appelrechter heeft terecht vastgesteld dat partijen concurrenten in de zin van § 2, lid 1, punt 3, UWG zijn. Artikel 10 van verordening (EG) nr. 1924/2006 is een bepaling ter regulering van het marktgedrag **[Or. 9]** in de zin van § 3a UWG en § 4, punt 11, UWG (oude versie), waarvan de niet-naleving de mededinging aanmerkelijk kan beïnvloeden **[OMISSIS]** ten nadele van concurrenten en consumenten in de zin van § 3a UWG en § 3, lid 1, UWG (oude versie). Voorts is de appelrechter zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting ervan uitgegaan dat het product van verweerster een levensmiddel in de zin van artikel 2, lid 1, onder a), van verordening (EG) nr. 1924/2006 is en

██████████

dat de betrokken aanprijzing „voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen” aan de voorwaarden voor een gezondheidsclaim in de zin van artikel 2, lid 2, punt 5, van verordening (EG) nr. 1924/2006 voldoet.

- 17 b) De appelrechter is daarenboven – zonder bij zijn beoordeling blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting – ervan uitgegaan dat de claim in kwestie een verwijzing naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 vormt en dientengevolge de in deze bepaling vastgestelde voorwaarden voor een toegestane gezondheidsclaim in casu doorslaggevend zijn.
- 18 aa) De appelrechter heeft geoordeeld dat het bij de claim in kwestie om een verwijzing naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 gaat.
- 19 Hij heeft geoordeeld dat het voor het onderscheid tussen specifieke en niet-specifieke claims in beginsel bepalend is of de boodschap betrekking heeft op bepaalde lichaamsfuncties die de gezondheid of het welzijn op het gebied van gezondheid ondersteunen of verbeteren. Bijgevolg is sprake van verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 wanneer de gezondheidseffecten niet worden gespecificeerd **[Or. 10]** aan de hand van een concrete lichaamsfunctie. Specifieke gezondheidsclaims veronderstellen daarenboven dat het concrete effect op een bepaalde lichaamsfunctie uitdrukkelijk wordt toegeschreven aan een bepaalde nutriënt, een bepaalde andere stof, een bepaalde combinatie van stoffen of aan het levensmiddel in zijn geheel. Dientengevolge zijn aangeprezen effecten ook algemeen en niet-specifiek wanneer ze niet aan een bepaalde stof of aan het levensmiddel in zijn geheel kunnen worden toegeschreven.
- 20 Volgens deze criteria is de betwiste claim niet-specifiek. Hij heeft weliswaar betrekking op bepaalde gezondheidsondersteunende lichaamsfuncties doordat erin wordt verwezen naar heilzame gezondheidseffecten op de concrete functies, te weten hersenprestaties, zenuwen, concentratie en geheugen. Hij schrijft deze effecten echter niet toe aan bepaalde nutriënten of andere bestanddelen van het voedingssupplement of aan het product in zijn geheel, maar op onbepaalde wijze aan „vitaminen B en zink”. In het geval van „vitaminen B” is geen sprake van een concrete nutriënt. Onder deze benaming worden veeleer in totaal acht verschillende nutriënten met uiteenlopende effecten samengevat. Uit de litigieuze claim blijkt niet duidelijk welke van die nutriënten daadwerkelijk in het product van verweerster aanwezig zijn en de aangeprezen effecten bezitten. De gemiddelde consument gaat ook niet ervan uit dat alle vitamines B in het product vervat zijn en de aangeprezen effecten teweegbrengen. Voor de gemiddelde consument is de claim daarentegen manifest onvolledig, zodat hij aanvullende informatie over de in het product aanwezige vitamines B en hun respectieve effecten behoeft. Wat „zink” betreft, is vanuit het oogpunt van de betrokken doelgroep ook sprake van een niet-specifieke claim. Bij „zink” betreft het weliswaar een bepaalde nutriënt, zodat in beginsel alle opgesomde effecten eraan

zouden kunnen worden toegeschreven en in dit opzicht sprake zou kunnen zijn van een specifieke gezondheidsclaim overeenkomstig artikel 10, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006. De gemiddelde consument vat de betwiste claim echter niet zo op [Or. 11] dat alle in verweersters product vervatte vitamines B en zink afzonderlijk alle aangeprezen effecten teweegbrengen. Hij gaat veeleer ervan uit dat deze stoffen alleen tezamen de aangeprezen heilzame effecten op de gezondheid hebben. Vanuit het oogpunt van de consument vormt de claim een samenvatting van enkele bestanddelen van het levensmiddel en hun effecten, waaruit niet blijkt welke concrete nutriënt welk gezondheidsvoordeel oplevert. Daarom schrijft de consument niet alle aangeprezen effecten aan het bestanddeel „zink” toe, zodat de werking ook voor wat betreft dit bestanddeel onduidelijk is en in dit opzicht – en dus ook over het geheel genomen – sprake is van een niet-specifieke gezondheidsclaim.

- 21 bb) Deze beoordeling geeft geen blijk van een onjuiste rechtsopvatting.
- 22 (1) Volgens vaste rechtspraak van het Bundesgerichtshof zijn verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen van de nutriënt of het levensmiddel voor de algemene gezondheid of voor het welzijn op het gebied van gezondheid in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 ook gezondheidsclaims in de zin van artikel 2, lid 2, punt 5, van deze verordening. Dergelijke claims kunnen evenwel wegens hun algemene, niet-specifieke bewoordingen – in tegenstelling tot de (specifieke) gezondheidsclaims in de zin van artikel 10, lid 1, van de verordening – niet het voorwerp van een vergunningsprocedure uitmaken. Voor het onderscheid tussen specifieke en niet-specifieke gezondheidsclaims is het bepalend of door de claim een rechtstreeks verband tussen een levensmiddelen categorie, een levensmiddel of een bestanddeel daarvan en een functie van het menselijk organisme wordt gelegd, waarvan de wetenschappelijke onderbouwing [zie artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van de verordening] in een vergunningsprocedure overeenkomstig artikel 13, lid 3, van de verordening (voor claims overeenkomstig artikel 13, lid 1, van de verordening) of overeenkomstig artikel 15 tot en met artikel 17 van de verordening (voor claims overeenkomstig artikel 14, [Or. 12], lid 1, van de verordening) kan worden getoetst [OMISSIS].
- 23 (2) Ook de appelrechter is terecht uitgegaan van deze beginselen. Anders dan in het beroep in „Revision” wordt aangevoerd, heeft hij voor de vaststelling van een specifieke claim geen strenge eisen gesteld in zoverre dat hij steeds een verklaring heeft geëist over een specifiek ingrediënt waaraan een concreet effect op een bepaalde lichaamsfunctie wordt toegeschreven. Hij heeft, zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting op grond van zijn vaststellingen als feitenrechter over de wijze waarop het relevante publiek de betwiste claim opvat, louter vastgesteld dat een claim die bepaalde effecten noch aan het levensmiddel in zijn geheel, noch aan een bepaalde stof toeschrijft, niet-specifiek is. Dit is in overeenstemming met de rechtspraak van het Bundesgerichtshof. Een claim over afzonderlijke bestanddelen van een uit meerdere ingrediënten bestaand samengesteld product (en niet over het product in zijn geheel) als aan de orde in

een met de claim ruimtelijk samenhangende referentie wordt aangebracht op de plaats waar de overeenkomstig artikel 9, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 1924/2006 vereiste aanvullende informatie te vinden is [OMISSIS].

- 29 Volgens deze opvatting zou in de onderhavige zaak geen sprake zijn van „gepaard gaan met” in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006. De specifieke gezondheidsclaims zijn niet vlakbij, noch ruimtelijk gezien in de buurt van de algemene verwijzing gedaan, en de aandacht van de consument wordt evenmin door een aan de verwijzing toegevoegd asterisk ondubbelzinning gericht op de specifieke claims op de achterzijde van de verpakking.
- 30 (2) Volgens een andere stroming [OMISSIS] moeten de consumenten de toegestane specifieke gezondheidsclaim „zonder meer” kunnen waarnemen, bijvoorbeeld door de specifieke claim in de onmiddellijke nabijheid van de niet-specifieke claim te vermelden. Ook volgens deze stroming volstaat het niet dat de specifieke claim pas kan worden waargenomen nadat de verpakking is omgedraaid en vervolgens nog moet worden gezocht naar claims die inhoudelijk verband houden met de verwijzing.
- 31 (3) Voor de stelling dat een toegestane specifieke gezondheidsclaim moet worden vermeld in de onmiddellijke nabijheid van de verwijzing naar algemene voordelen, pleiten voorts de met „vergezeld gaan van” vergelijkbare Engelse („accompanied”) en Franse („accompagnée”) taalversies en het uitvoeringsbesluit van de Commissie van de Europese Unie van 24 januari 2014 [zie punt 3 van de bijlage bij het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot vaststelling van **[Or. 15]** richtsnoeren voor de uitvoering van de specifieke voorwaarden van gezondheidsclaims van artikel 10 van verordening (EG) nr. 1924/2006 (PB 2013, L 22, blz. 28)]. Volgens dit uitvoeringsbesluit moet de specifieke toegestane gezondheidsclaim die de verklaring vergezelt waarin naar algemene, niet-specifieke gezondheidsvoordelen wordt verwezen, „naast of na die verklaring worden gedaan”. Voor het hanteren van een strikte uitlegging pleit bovendien dat de bepalingen van verordening (EG) nr. 1924/2006 volgens de overwegingen 1, 9 en 36 ervan ertoe strekken, een hoog beschermingsniveau voor de consumenten te waarborgen [OMISSIS].
- 32 bb) Volgens de appelrechter en anderen [OMISSIS] is een plaatsing in de onmiddellijke nabijheid of in de buurt daarentegen niet vereist, zodat ook op de achterzijde aangebrachte specifieke claims gepaard kunnen gaan met een zich op de voorzijde van de verpakking bevindende algemene verwijzing in de zin van artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006.
- 33 Voor deze opvatting zou kunnen pleiten dat volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Bundesgerichtshof moet worden aangenomen dat de gemiddelde consument, wiens beslissing tot aankoop van een product wordt bepaald door de samenstelling van het betrokken product, doorgaans eerst de lijst van ingrediënten leest (arrest van het Hof van 4 juni 2015, Verbraucherzentrale Bundesverband/Teekanne, C-195/14, (EU:C:2015:361),

[OMISSIS]. Aangezien de lijst van ingrediënten zich meestal op de achterzijde van verpakkingen bevindt, is het niet onaannemelijk dat dergelijke consumenten ook kennis nemen van alle specifieke claims op de achterzijde van de verpakking die inhoudelijk verband houden [Or. 16] met de algemene verwijzing.

34 Tegen die zienswijze zou evenwel kunnen worden ingebracht dat artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 – anders dan de bepalingen inzake het verbod van misleiding waarop de hierboven aangehaalde rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van het Bundesgerichtshof betrekking heeft – met het feitelijke kenmerk van het „gepaard gaan met” een ruimtelijke samenhang in de letterlijke betekenis van deze bewoordingen vereist en dat de relevante wettelijke bepaling zelf daarmee een striktere uitlegging suggereert.

35 2. Voor de gegrondheid van de vorderingen is het daarenboven bepalend of het in hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 1924/2006 opgenomen vereiste van een algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs overeenkomstig artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van de verordening van toepassing is op verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening (tweede prejudiciële vraag [OMISSIS]).

36 a) Verzoekster heeft gesteld dat de claim

„(B-Vitamine und Zink) für Gehirn, Nerven, Konzentration und Gedächtnis [(Vitamine B en zink) voor hersenen, zenuwen, concentratie en geheugen]”

in strijd is met de algemene bepalingen van artikel 5, lid 1, en artikel 6, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006. Of dit het geval is, hangt af van de nog op te helderen vraag of het in deze bepalingen bedoelde vereiste van een algemeen aanvaard wetenschappelijk bewijs van toepassing is op verwijzingen naar [Or. 17] algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening.

37 b) Artikel 10, lid 3, van verordening (EG) nr. 1924/2006 bevat, anders dan artikel 10, lid 1, van de verordening, geen verwijzing naar de algemene voorschriften in hoofdstuk II van de verordening. Volgens de Senat vormt de in artikel 10, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006 vervatte verwijzing naar de algemene voorschriften van deze verordening slechts een overbodige redactionele verduidelijking [OMISSIS]. De algemene voorschriften in hoofdstuk II van verordening (EG) nr. 1924/2006 gelden niet alleen voor claims in de zin van artikel 10, lid 1, van de verordening maar in beginsel ook voor claims in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening [zie punt 3 van de bijlage bij het uitvoeringsbesluit van de Commissie tot vaststelling van richtsnoeren voor de uitvoering van de specifieke voorwaarden van gezondheidsclaims van artikel 10 van verordening (EG) nr. 1924/2006].

38 c) Opgemerkt zij echter dat voor verwijzingen naar algemene, niet-specifieke voordelen in de zin van artikel 10, lid 3, van de verordening, niettegenstaande het feit dat het om gezondheidsclaims in de zin van artikel 2, lid 2, punt 5, van

verordening (EG) nr. 1924/2006 gaat, geen vergunning uit hoofde van deze verordening is vereist omdat zij wegens hun onbepaalde karakter niet door algemeen aanvaarde wetenschappelijke bewijzen kunnen worden onderbouwd. Volgens de Senat kan het bewijs daarom voor dergelijke verwijzingen, ofschoon de algemene voorschriften van hoofdstuk II van de verordening op die verwijzingen van toepassing zijn, niet worden verlangd op grond van artikel 5, lid 1, onder a), en artikel 6, lid 1, van verordening (EG) nr. 1924/2006.

[OMISSIS]